

TRE:1728/11.00.01/2025, Valtuustoaloite Kintulammin retkeily- ja suojelualueen laajentamiseksi – Jaakko Stenhäll ym.

Valtuustoaloitteessa 17.3.2025 kaupunginvaltuutettu Jaakko Stenhäll ja 28 allekirjoittajaa esittivät Kintulammin retkeily- ja luonnonsuojelualueen laajentamista Tampereen kaupungin omistamilla mailla:

“Esitämme aloitteen Kintulammin retkeily- ja suojelualueen laajentamisesta Tampereen kaupungin omistamilla mailla. Kintulampi on suosittu retkeilykohde, ja sen ympäristö tarjoaa erinomaisia mahdollisuuksia luonnonsuojeluun. Alueen suosio on kasvanut jatkuvasti vuonna 2017 tapahtuneen suojelualueen laajentamisen jälkeen - esimerkiksi vuonna 2020 alue äänestettiin vuoden valtakunnalliseksi retkikohteeksi.

Alueella on viime vuosina rakennettu myös merkittävä määrä retkeilyä edistäviä palveluita, kuten nuotiopaikkoja. Alueen läheisyydessä on vielä useita kaupungin omistamia metsäpalstoja, joita ei ole suojeltu mutta jotka sopisivat erinomaisesti laajennettavaksi osaksi suojelualueutta. Kuten oheisesta kartasta käy ilmi, on Kintulammin ja muiden suojeltujen alueiden (tummanvihreällä) alueella runsaasti kaupungin maanomistusta, jota vielä ei ole suojeltu (vaaleanvihreällä). Monet näistä maa-alueista ovat joko kiinni suojelualueessa tai sijaitsevat aivan sen läheisyydessä. Erilaisin suojelutoimin Kintulammin alue olisikin mahdollista lähes kaksinkertaistaa nykyisestä 608 hehtaarista.

Kaikki kartassa näkyvät alueet ovat potentiaalisia suojelualueita, kun ne jätetään kehittymään luonnontilaisiksi - liitettävät metsäalueet ovat pääosin reheviä ja niiden suojeluarvot kehittyvät verrattain nopeasti. Osa alueista voisi hyötyä ennallistamistoimista, joita voisi taas osaltaan hyödyntää kompensationsa Tampereen muualla tapahtuvaan maankäyttöön nähden. Vaikka laajennettu alue olisi osin pirstaleinen, olisi se paras mahdollisuus laajan suojelualueen muodostamiseksi eteläiseen Suomeen.

Samaan aikaan Kintulammin suojelualueen laajentamisen voisi kytkeä osaksi Teerentaipaleen retkireitin kehittämistä, joka luo yhtenäisen retkeilyreitin Kintulammilta Pukalan kautta aina Oriveden Vähä-Teerijärven alueelle. Kokonaisuus on jo nyt kansallisesti merkittävä, ja suojelua laajentamalla olisi mahdollista myös lisätä myös luonnonsuojelun vaikuttavuutta alueella.

Esitämme, että Tampereen kaupunki ryhtyy tarvittaviin toimiin Kintulammin luonnonsuojelualueen laajentamiseksi.”

Luonnonsuojelualue-esitykset

Nähtävillä olevassa Tampereen kaupungin luonnonsuojelualueohjelma 2026-2040 -luonnoksessa esitetään Kintulammin luonnonsuojelualueeseen rajautuen liitettäväksi kahta uutta luonnonsuojelualuetta, jotka täydentävät nykyistä luonnonsuojelualuekokonaisuutta. Nämä kohteet ovat seuraavat:

Luonnonsuojelualueohjelman kohde numero 10, Katusuo. Alue on 22,4 hehtaarin laajuinen ja sijaitsee Kintulammin länsipuolella kiinteistöllä 837-589-0025-0000. Kohde on keskeiseltä osaltaan ojittamaton suoyhdistelmä, Katusuo, jossa nevaa ympäröivät rämeet. Alueella on myös erillisiä pienialaisempia suokuvioita, joilla on vanhoja ojituksia. Soita ympäröi vanhoja kalliometsiä, joissa on mänty pääpuulajina.

Luonnonsuojelualueohjelman kohde numero 9, Kintulammin laajennos, on 18 hehtaarin Kintulammin luonnonsuojelualueeseen länsiosastaan rajautuva tila 837-721-0019-0000 Kortejärven itäpuolella. Osa rajasta kulkee Kortejärven laskupuron uomassa. Kohde on monipuolinen metsäalue, jossa on vanhojen mäntyvaltaisten kalliometsien ja kangasmetsien lisäksi korpia. Kortejärven laskupuro on osin luonnontilaisen kaltainen, ja sen varrella on rehevä tervaleppäkorpi. Alueen kautta kulkee Teeren taival -retkeilyreitti, jonka rakentaminen aloitetaan vuoden 2025 aikana.

Näiden laajennosten toteutuessa Kintulammin alueella luonnonsuojelualueena suojeltavan kokonaisuuden pinta-alaksi tulee yhteensä 648 hehtaaria.

Luonnonsuojelualueen laajentamisen lisäksi Kintulammin alueella on tarpeen toteuttaa ennallistamistoimia. Kintulammin luonnonsuojelualueella on jo ennallistettu vuosina 2018-2025 yhteensä 61 hehtaaria soita. Lisäksi alueella on potentiaalia toimia mahdollisena hyvitysalueena, mikäli kaupunki toteuttaa maankäytössään kompensatiotoimia.

Retkeily ja metsäkiinteistöjen käyttö

Kintulammin luonnonsuojelualue on merkittävä retkeilyalue, jonka rakentaminen käynnistyi vuonna 2017. Ensimmäisessä vaiheessa alueelle toteutettiin 18 km retkeilyreittejä ja neljä laavua. Kintulammista tuli tuolloin kaupungin ensimmäinen virkistysalue, jossa oli tarjolla kuntalaisten käyttöön nuotiopaikkoja ja opastettuja reittejä. Alueesta tuli nopeasti erittäin suosittu. Koronapandemian aikana alueen käyttö oli vilkkaimmillaan – kävijöitä oli korkeimmillaan 50 000. Sittenkin retkeilypalveluita on lisätty myös usealle kantakaupungin lähivirkistysalueelle, minkä arvioidaan osaltaan tasanneen Kintulammin käyttöä. Nykytilanteessa Kintulammilla vierailee vuosittain 38 000 kävijää. Kintulammi valittiin vuoden retkikohteeksi 2020. Laadukkaat retkeilypalvelut ja erityisesti alueen arkkitehtonisesti merkittävät laavut ovat herättäneet kiinnostusta jopa kansainvälisesti. Kintulammin luonnonsuojelualue laajeni merkittävästi, kun Vattulan luonnonsuojelualueen ja sen laajennoksen ympärille perustettiin 544,5 hehtaarin laajuinen uusi luonnonsuojelualue vuonna 2018.

Kintulammin ja Oriveden välisen Teeren taival reitin toteutus käynnistyi keväällä 2025 valtionavusteisena Suomi liikkeelle -hankkeena. Hanke on Tampereen ja Oriveden kaupungin yhteistoteutus. Vuoden 2025 loppuun mennessä toteutetaan kaupunkien ja Metsähallituksen kiinteistöille sijoittuvat reitit ja rakenteet. Muiden omistuksessa olevilla kiinteistöillä toteutukset käynnistyvät, kun ulkoilureittitoimitus on valmis. Teeren taival reitti sijoittuu Tampereen omistamille talousmetsiksi luokitelluille kiinteistöille ja luonnonsuojelualueohjelmaluonnoksessa esitettävälle uudelle luonnonsuojelualueelle noin kuuden kilometrin pituudelta.

Valtuustoaloitteessa esitetään Kintulammin ympäristössä sijaisevien kaupungin omistamien kiinteistöjen suojelua. Kaupunki omistaa nykytilanteessa valtuustoaloitteessa luonnonsuojelualueeksi esitettävällä alueella metsää nykyisten luonnonsuojelualueiden lisäksi 500 hehtaaria. Maanomistus on melko sirpaleinen ja muodostuu yli 10 erillisestä metsäalueesta.

Kintulammin ympäristössä sijaitsevia, tarkoitukseen soveltuvia talousmetsätiloja käytetään tarvittaessa vaihtomaakohteina mm. Nurmi-Sorilan maanhankinnoissa. Kaupungin maanhankinta tapahtuu pääosin vapaaehtoisilla kaupoilla ja kiinteistövaihdoilla, ja siksi on tärkeää säilyttää riittävän laaja ja monipuolinen vaihtomaareservi.

Tampereen kaupungin omistamien metsien hoitoa ja käyttöä ohjaa Metsien hoidon toimintamalli 2022–2030, jonka asunto- ja kiinteistölautakunta hyväksyi 16.3.2022. Valtuustoaloitteeseen lukeutuvat metsät on luokiteltu toimintamallin linjausten mukaisesti metsäluokkiin, jotka jakautuvat seuraavasti: retkeilymetsät 39 %, talousmetsät 49 %, arvometsät 9 % ja suojelualueet 3 %. Suojelualueet ovat metsälain (1093/1996) mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä (10 §), joissa tehdään vain luontoarvojen takia tarpeellisia toimenpiteitä. Alueen metsät ovat keskimäärin merkittävästi nuorempia ja vähäpuustoisempia kuin Tampereen omistamat metsät keskimäärin.

Aloitteessa mainitun alueen metsienhoidossa otetaan korostetusti huomioon retkeilynäkökulma niillä alueilla, joilla on erityistä virkistyskäyttöä kuten retkeilyreittejä ja taukopaikkoja. Kaupungin omistamissa metsissä metsänkäsittely toteutetaan pääsääntöisesti jatkuvapeitteisenä, jolloin maisemavaikutukset ovat vähäiset. Päätehakkuita tehdään vain poikkeustilanteissa. Metsäomaisuuden hoidon keskeisenä lähtökohtana on luonnon monimuotoisuuden vaaliminen sekä luontoarvojen lisääminen erilaisin luonnonhoidon ja ennallistamisen keinoin.

Kiinteistötoimi on selvittänyt yhteistyössä ympäristönsuojeluyksikön kanssa soiden ennallistamistarpeita kaupungin omistamilla kiinteistöillä Tampereella. Aloitteessa luonnonsuojelualueeksi esitetyllä alueella on tunnistettu noin 40 hehtaaria ennallistettavia soita. Niiden ennallistamien on aikataulutettu toteutettavaksi toissijaisesti suhteessa muihin Tampereen kohteisiin. Alueella on lisäksi muita

ojitettuja soita ja entisiä metsittyneitä peltoja noin 50 hehtaaria, joiden ennallistamismahdollisuuksia tarkastellaan tapauskohtaisesti erikseen johtuen esim. kohteen sijoittumisesta usean maanomistajan alueelle.

Aloitteessa mainitulla alueella on tunnistettu vapaaehtoiseen ekologiseen kompensaatioon soveltuvia kohteita esimerkiksi Katusuontien ympäristössä ja Kintulammin pohjoispuolella Metsä-Ylisen tilalla. Mahdollisia ekologiseen kompensaatioon soveltuvia hyvitysalueita tulisi säilyttää niin ikään riittävän laajasti ja monipuolisesti.

Kaavoitustilanne

Kintulammin alueella on voimassa Aitolahti-Teisko rantaosayleiskaava. Alueilla, jotka jäävät tämän kaavan ulkopuolelle, sovelletaan Pohjois-Tampereen strategista yleiskaavaa. Kintulammin suojelualue on rantaosayleiskaavassa pääosin merkitty virkistysalueeksi tai maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Suojelualueen ulkopuolisille, kaupungin omistamilla alueille, kohdistuu kaavamerkinnyt maa- ja metsätalousvaltainen alue sekä maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityisiä ympäristöarvoja.

Pohjois-Tampereen strategisessa yleiskaavassa kaupungin omistamia alueita on suojelualueen läheisyydessä osoitettu virkistysalueiksi. Muuten alue on yleiskaavan maaseutualuetta. Kintulammin ympäristöön kohdistuu myös laaja yhtenäinen metsäalue -merkintä, jonka tavoitteena on säilyttää metsäalueiden kokonaisuudet. Kaavassa seudullinen ulkoilureittimerkintä sekä ohjeelliset ulkoilureitit tukeutuvat kaupungin omistamiin alueisiin.

Maakuntakaavassa Kintulammia ympäröiville alueille alueella on osoitettu merkintä VR Retkeily- ja ulkoilualue. Merkinällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät ja alueeltaan laajat taajamarakenteen ulkopuolella sijaitsevat retkeilyn ja ulkoilun alueet. Retkeily- ja ulkoilualueen ulkopuolella on melko laajasti merkintä MK Maa- ja metsätalousvaltainen alue, joka on ekosysteemipalvelujen kannalta merkittävä. Merkinällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat yhtenäiset luonnon ydinalueet tai luonnon- ja kulttuuriympäristöjen kokonaisuudet, joilla on tarvetta retkeilyn ja ulkoilun järjestämiseen. Alueet ovat osa maakunnan ekologista verkostoa, ja ne tukevat luonnonympäristöjen kytkeytyvyyttä, säilymistä ja virkistyskäyttöä. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätaloustaloutta tai käyttöä vakituiseen tai loma-asumiseen.

Johtopäätökset

Kintulammin luonnonsuojelualueen laajentamiseksi osoitetaan parhaillaan nähtävillä olevassa Tampereen luonnonsuojelualueohjelmassa 2026-2040 kaksi kohdetta, jotka laajentavat Kintulammin luonnonsuojelualueutta. Nämä kohteet, kohde numero 10, Katusuo ja kohde numero 9, Kintulammin laajennos, rajautuvat suoraan aiempaan

luonnonsuojelualueeseen. Näiden laajennosten toteutuessa luonnonsuojelualueena suojeltavan kokonaisuuden pinta-alaksi tulee yhteensä 648 hehtaaria, mukaan lukien aiemmin suojellut alueet.

Muilla kiinteistöillä toteutetaan kaupungin tavoitteiden mukaisesti ennallistamista, sekä niitä käytetään mahdollisesti myös ekologisen kompensaation hyvityskohteina. Metsien käyttöä ohjataan Metsien hoidon toimintamallilla. Osalla aloitteen liitekartalla esitetyistä talousmetsäkiinteistöistä on jo tehty maanvaihto, ja kiinteistöt eivät ole enää kaupungin omistuksessa. Alueella on myös jatkossa tärkeää säilyttää riittävä vaihtomaareservi.